

تاری در زبان مغولی و ترکی یعنی خدا پس بیا و خانه خدا را ببین. من تاریخانه اُم، مسجدی به قدمت تاریخ، من در خیابان شهید مطهری دامغان توره چشم در راهم. من آتشکده‌ای بودم که با اسلام شدم مأمَن امن عبادت. من بعد از مسجد یزد دومین مسجدم، من شبستانی دارم که رویه کعبه داره، من چهل ستون مساجدم، من یادگاری معماری اشکانیان و ساسانیام. مردمانی بادستانی ظریف و زحمتکش پرام طاق ضربی زدن، پرام ستون‌هایی مدور و زیاد افراشتن. من با خشت خام در اینچه استوارم مَنه ۱۵ دی ۱۳۱۰ شناسنامه دار کردند. من تاریخانه اُم...

از او در خصوص توجه میراث و مرمت قسمت‌های آسیب‌دیده می‌پرسیم و در پاسخمان می‌گوید: «چند سال اخیر به همت و تلاش اداره میراث شهرستان دامغان اعتبار خوبی برای مرمت و بازسازی این بنای تاریخی اختصاص داده شده است، اما دو ستون آن سالیان متمادی است که شکست خورده و توسط ستون‌های چوبی مهار شده است».

آخوندی ادامه می‌دهد: «چند سالی است مسئولان بلندپایه کشوری، استانی و شهرستانی از این بنای منحصر به فرد بازدید داشتن و همگان قول آزادسازی حریم اونه دادند اما کماکان این آزادسازی انجام نشده و امیدواریم برای آزادسازی این بنای جهانی همت گمارده و اعتباری تخصیص داده شود تا چون خورشید تابان بر تارک تاریخ شهرمان دامغان بدرخشد؛ به امید اُون روز».

دوباره نگاهی به این بنای شکیل می‌اندازم، به مناره باشکوهش. احساس می‌کنم یک خشت عظیم از توصیف تاریخانه را لابه‌لای قامت اصلی بنا و مناره‌هایش جا گذاشته‌ام.

راننده خودرو به فاصله کمی از مادر ضلع خروجی این عمارت بی‌نظیر منتظرمان است. درباره ساعت تقریبی بازگشت که یکی دو ساعت از آن گذشته با ما چانه می‌زند و چرتکه می‌اندازد معادل تایمی که تأخیر داشتیم باید با او تسویه کنیم. سوار خودرو می‌شویم.

سفر نیم‌روزه ما به تاریخانه، این خورشید فروزان که بر تارک صدرروازه می‌درخشد با بخش ریمیکسی شاد از موج رادیو جوان این راننده کارشناس و تحلیلگر حسابگر به پایان می‌رسد.

صحن داخلی را چهار در بزرگ به وسیله سه پلکان به حیاط وصل می‌کند. آنچه مسجد تاریخانه را منحصر کرده سبک خاص معماری این مسجد است. شبستان جالبی که چند دهانه دارد. ستون‌های خارق‌العاده مسجد. خشت‌های جذاب و حیاطی که با رواق‌های کم‌نظیر احاطه شده است. چشم‌ها از نگاه کردن به قوس‌های گهواره‌مانند رواق‌ها سیر نمی‌شود.

عاشوری، شهروند دامغانی کمی از وجه تسمیه شهرش می‌گوید که نام شهرش مرکب از دو بخش دِه و مغان است.

همان‌طور که می‌دانیم روحانیون در زمان مادها به «مخ» مشهور بودند و این امر دلالت بر سکناگزینی روحانیون در دوره‌ای در این شهر دارد.

عاشوری ادامه می‌دهد: شهر ما دامغان در عصری به صد دروازه شهرت داشت و پایتخت اشکانیان بود. تاریخانه‌ای که می‌بینید بنایی به جا مانده از عمق تاریخ و مربوط به دوره ساسانیان است که پیش از ورود اسلام به ایران آتشکده و پس از برپایی حکومت اسلامی به مسجد تبدیل شده است. این شهروند دامغانی از زیبایی‌های شهرش می‌گوید، از جاذبه‌های خیره‌کننده گردشگری که کهن بودن و بافت تاریخی‌اش جذابیت این شهر را دو چندان کرده است و تاریخانه یکی از آن جاذبه‌هاست. او به معنا و اصطلاح «تاری و خانه» اشاره می‌کند که لفظ تاری در زبان ترک به معنای خدا و خانه در زبان ایرانیان به معنای سرا و خانه است و از این رو تاریخانه را خانه خدا نام نهادند.

از اماکن دیدنی و تاریخی شهرش می‌گوید، از مسجد پیر علمدار، محوطه تاریخی تپه حصار، برج طغرل و چهل دختر، از کاروانسراهای تاریخی و بازار سنتی‌اش. چشمه علی دامغان، غار چاه دیو و غار شیربند از جاذبه‌های طبیعی و بی‌بدیل دامغان هستند که عاشوری به ما یادآوری می‌کند و متذکر می‌شود برای گشت و گذار در دامغان دست‌کم باید یک هفته در این شهر مستقر شویم تا به صورت فشرده و بدون وقفه فقط جاذبه‌ها را بگردیم و با قابلیت‌هایش آشنا شویم.

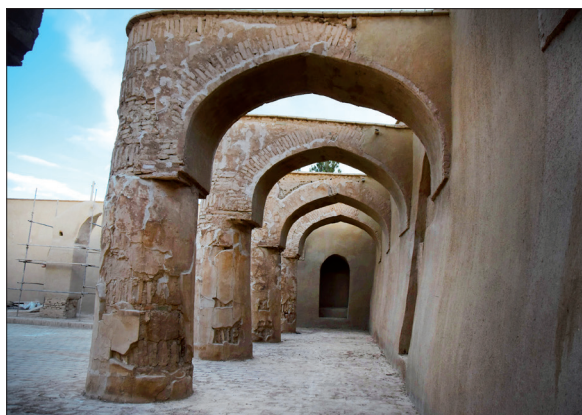
نگاهی به هیبت این عبادتگاه باشکوه و ارزشمند ایران زمین می‌اندازم. زخم‌های اندک اما کاری روی قسمت‌هایی از بنا مشاهده می‌شود که نیاز به تسکین و ترمیم دارد. با محمد آخوندی، یکی از فرهیختگان دامغانی که از خبرنگاران این شهر است زیر یکی از طاق‌ها می‌نشینیم. با لهجه دامغانی توصیف متفاوتی از تاریخانه ارائه می‌دهد و این‌گونه گردشگران را به شهرش فرامی‌خواند:

هنگامی که به شهر من قدم می‌داری شادی و نشاط ره برای من و مردم من و شهرم به ارمغان می‌آری شهر من جایگاه مسجدی کهنه که تاریخانه نام داره.

چند سال اخیر به همت و تلاش اداره میراث شهرستان دامغان اعتبار خوبی برای مرمت و بازسازی این بنای تاریخی اختصاص داده شده است، اما دو ستون آن سالیان متمادی است که شکست خورده و توسط ستون‌های چوبی مهار شده است

در چند سال گذشته برای مرمت و بازسازی تاریخانه اقداماتی انجام شده است

ستون‌های مدور تاریخانه به چهل ستون معروف هستند

مناره مسجد تاریخانه به صورت خشت گلی چیده شده است

